

ION MUREȘAN, IOAN ES. POP, SIMONA POPESCU,
NICOLAE PRELIPCEANU: KONEC SLAVNOSTI
Nakladatelství Petr Štengl, 2013

Na letošním 55. bienále současného umění v Benátkách byla k vidění řada multimediálních projektů, uměleckých objektů, videí, performancí, instalací... Skutečně strhujících zážitků bylo několik a jeden z nich se nabízel v rumunském pavilónu. V prázdné hale nebyl instalován žádný umělecký objekt, nýbrž podle konceptu s názvem *An Immaterial Retrospective of the Venice Biennale* (Nemateriální retrospektiva benátského bienále) Alexandry Pirici a Manuela Pelmușetu představovala pětice performerů různá umělecká díla z předchozích ročníků: časové rozpětí sahalo od sochy Augusta Rodina (1897, 2. ročník bienále) přes malbu Jacksona Pollocka (1950, 25. ročník) až po video Mariny Abramović (2011, 54. ročník). Jakkoli zní popis banálně, jednalo se o fyzickou performanci dopilovanou do posledního detailu. „Překlad“ do fyzického média těla provokoval diváka k myšlenkové rekonstrukci původního díla, protože byl ve své nápodobě nedokonalý lidský – a to ho činilo divácky i myšlenkově dokonale přitažlivým. Suverénní těla tanečnic se pohybovala v prostoru celého pavilónu a vytvářela z něj tak poměrně tekutý prostor imaginární galerie. Publikum před performery utíkalo, jelikož i před fyzickým uměleckým

dílem si drží člověk bezpečný odstup. Přestože bylo jednání tanečnic do jisté míry expanzivní, působilo ve srovnání s jinými pavilony nebombasticky, hřejivě lidsky a civilně. Člověk by je vydržel sledovat hodiny a hodiny. Podobným dojmem působí i antologie současné rumunské poezie *Konec slavnosti* (kterou jsem měl shodou okolností v Benátkách s sebou). Básně čtveřice rumunských autorů se nesou v podobně civilním, přívětivém a inteligentním gestu, jehož význam je vrstevnatý a které není založeno na pouhém postromantickém afektu. Možná že je takový oslí můstek od současného rumunského umění k současné rumunské poezii příliš jednoduchý, ale náhoda tomu chtěla, že jsem se téměř současně octl v knížce i ve výstavním prostoru, v nichž měl člověk chuť chvíli zůstat.

Antologie představuje výběr z textů jediné autorky, Simony Popescu, a trojice autorů, Iona Mureșana, Ioana Es. Popa a Nicolae Prelipceanua. Přestože se před čtenářem rozehrávají čtyři odlišné poetiky, působí celá antologie velmi konzistentně. Všechny zastoupené autory spojuje užívání neexpresivního jazyka s minimem básnických metafor a jejich díkce se obejde bez romantizujícího patosu. Žádný lyrický bombast, ale civilní výraz, který provokuje spíš inteligentního čtenáře prózy než vyznavače metafyzické závratě. Už první báseň výboru nese titul, který je toho dobrým příkladem: „jsem osamělý muž. nechlubím se tím. je to prostě tak“

RUMUN

(s. 7). Ta
na Es. Po
natou ok
lou epiku
ji vidět te
káže chir
ního dne
vat bez z
vali že js
ná / bych
ký jazyk
mata, kte
denosti.
cha“ Iona
gorie. Vy
ném poh
nému ba
stavěnéh
jsem měl
tá / a v ne
našich ta
řích. / O
tě. / A tec
i náš dům
že už ner
naše veni
Básr
zhuštěné

Přestože bylo
ní, působilo ve
; hřejivě lidsky
iodiny a hodi-
současné ru-
sem měl sho-
ně čtveřice ru-
ivilním, přívě-
n je vrstevna-
tromantickém
t současného
t poezii příliš
sem se téměř
storu, v nichž

jediné autor-
ra Mureşana,
Přestože se
etiky, působí
ny zastoupe-
azyka s mini-
e obejde bez
nbast, ale ci-
ního čtenáře
Už první bá-
n příkladem:
o prostě tak“

(s. 7). Takto lakonická tónina je vlastní řadě básní Ioana Es. Popa, jehož texty tvoří svou inteligentní a vrstevnatou obrazností a ironií patrně nejkryštalovější „malou epikou“ celého výboru. Také je v nich nejzřetelněji vidět tendence tohoto typu básnického jazyka – dokáže chirurgicky zachytit drobné i větší absurdity všedního dne a veřejných mínění a pointovaně je demaskovat bez zbytečných keců: „kdyby mi pořád neopakovali že jsem smrtelný/ možná bych ani neumřel. možná / bych založil nějakou jinou smrt. / ...“ (s. 18). Lakonický jazyk podpořený delikátní ironií, dokáže zachytit i témata, která bychom stěží zasadili do rámce všednosti. Smysl banálního se například v básni „Střecha“ Iona Mureşana rozvíjí prostřednictvím střízlivé alegorie. Význam zobrazené situace přesahuje ve smířném pohledu vypravěčky popis situace a dodává běžnému balkánskému motivu rozpadajícího se či nedostavěného domu zřetelnou vertikálu významu: „To, co jsem měla říct, jsem řekla včas:/ Střecha domu je rozbitá / a v noci vidím z polštáře hvězdy, / když prší, prší i do našich talířů / a když je slunce, je slunce i v našich talířích. / Oprav tu střechu, oprav tu střechu, prosila jsem tě. / A teď ji odnesl vítr / a když je nebe temné, je temný i náš dům / a když je nebe rudé, je rudý i náš dům, takže už nemáme žádné naše uvnitř / a nemáme už žádné naše venku“ (s. 41).

Básně často využívají prvků vyprávění, které je zhuštěné a dynamizované samotnou strukturou bás-

nického textu. V básních Simony Popescu je narativní linie směřována nejčastěji k tematizaci poezie (či spíš Poesie), poetičnosti a setkávání s básníky. Úmorné není samotné téma, ale spíš opakované vynášení poezie a jejích autorů coby nositelů určitého intelektového a hlavně prožitkového postoje k světu, který je statusový a jako by v nějaké pomyslné hierarchii stál výš než jiné. (Těžko říct, jestli to ovšem není způsobeno výběrem překladatelky). Přesto se najdou básně, kde má tato tematická orientace provokativní náboj: „Čtu si básníky z bývalých komunistických zemí / a nedokážu se ubránit myšlence, / jestli se nenamočili uměním do sraček“ (s. 50). Básně Nicolae Prelipceanua naproti tomu ve svých malých příbězích rozvíjí mnohem pestřejší okruh témat. Prvky společné všem autorům antologie se v některých jeho básních (podobně jako v textech Ioana Es. Popa) obohacují o nuancovaný smysl pro humor, který je, jak známo, věcí inteligence a osvobuzující hry se smyslem (a kterého je v české poezii zatraceně málo). Ironie, která ve světlých okamžicích tvoří podloží humoru, je zároveň obranným mechanismem tenké hranice mezi (dojemně lidskou) absurditou a malým thrillerem identity: „překvapeně jsem zíral do zrcadla / a najednou jsem si uvědomil, že holím někoho jiného / a hned jsem si položil otázku / proč holím toho postaršího cizího pána / s nímž evidentně nemám nic společného / ale tím to neskončilo ...“.

Miniantologie (která není zas tak malá) je opatřena krátkými, ale poměrně zevrubnými medailony autorů, které vždy předcházejí výboru z jejich textů. Z medailonů se mimo jiné dozvíme, že všichni zastoupení autoři se narodili v letech 1942–1965, a patří tedy spíše ke „generaci otců“ (viděno z perspektivy recenzenta). I to je relativně zajímavou zprávou z rumunské literatury vzhledem k tomu, s jakým jazykem a jakými perspektivami se v knížce setkáme a pak samozřejmě ve srovnání česko–slovenskou literární atmosférou. Výbor je také opatřen kratším doslovem Libuše Valentové (která se spolu s Jitkou Lukešovou a Jarmilou Horákovou podílela na knížce i překladatelsky). Pokouší se na malé ploše podat základní přehled vývoje moderní rumunské poezie. Ocenil bych větší koncentraci na aktuální situaci tohoto literárního druhu v Rumunsku třeba jen po rozpadu východního bloku nebo po druhé světové válce. Obávám se, že široký literárněhistorický záběr bude totiž zajímavý spíš jen pro studenty rumunštiny. Na druhou stranu ale chápu snahu přiblížit historii rumunské poezie v širším rámci třeba už proto, že o ní u nás nevíme téměř nic (i když: autorka podává poměrně zevrubný výčet překladů rumunských básníků do češtiny a nezdá se, že by čeští překladatelé po druhé světové válce zcela selhali). V závěru textu dospívá k poměrně optimistickému závěru: „V Rumunsku se básně nejen ve velké míře píší, ale i čtou [...]“. Když čtu

Konec slavnosti poprvé, podruhé a potřetí, pořád docela dobře chápu, proč tomu tak je.

Ondřej Buddeus